

Л.М. Давыдзенка

доктар эканамічных навук, прафесар кафедры эканамічнай тэорыі і эканамічнага выхавання БДПУ

А.І. Літвінюк

кандыдат эканамічных навук, выкладчык кафедры эканамічнай тэорыі і эканамічнага выхавання БДПУ

«УСХОДНЯЕ ПАРТНЁРСТВА» ЯК ІНСТРУМЕНТ ТРАНСГРАНІЧНАГА СУПРАЦОЎНІЦТВА

Блізкія суседзі лепш за далёкіх сваякоў

Кітайская прымаўка

Рэспубліка Беларусь з'яўляецца малой адкрытай эканомікай з высокай залежнасцю ад кан'юнктурных ваганняў у сусветнай эканоміцы. Таму выкарыстанне патэнцыялу трансгранічнага эканамічнага супрацоўніцтва з суседнімі краінамі варта разглядаць як адзін з фактараў устойлівага развіцця нацыянальнай эканомікі. Такім чынам, павелічэнне тавараабароту і інвестыцыйных патокаў паміж краінамі-суседзямі застаецца прыярытэтнай задачай для нашай краіны.

Прыгранічны гандаль Рэспублікі Беларусь у цяперашні час мае немалаважнае значэнне, паколькі, з аднаго боку, яна штогод экспартуе каля 20–22 % свайго ВУП, а з іншага – залежыць ад рэсурса-эканамічнай базы суседніх краін, якія забяспечваюць нармальнае функцынаванне эканомікі прыгранічных рэгіёнаў рэспублікі [2, с. 4].

Акрамя таго, станаўленне новых рэгіянальных і міжрэгіянальных адносін у Еўрапейскім саюзе шляхам стварэння еўрарэгіёнаў, у тым ліку і на прыгранічных тэрыторыях Рэспублікі Беларусь, ствараюць добрыя перадумовы для далейшага развіцця ўзаемавыгаднага эканамічнага супрацоўніцтва паміж суседнімі краінамі і Еўрасаюзам у цэлым.

Забеспячэнне эфектыўнага дзяржаўнага кіраўніцтва і эканамічнага развіцця суседніх краін, размешчаных на ўсход ад Еўрапейскага саюза, з'яўляецца для яго стратэгічным інтарэсам. У той жа час усе краіны ва Усходняй Еўропе і на Паўднёвым Каўказе імкнуцца паглыбіць свае адносіны з ЕС. Усё гэта можа быць дасягнута шляхам рэалізацыі Усходняга вымярэння – асобнай складовай Еўрапейскай палітыкі Добрасуседства (ЕПД).

У адпаведнасці з ЕПД, мэта ЕС у бліжэйшым дзесяцігоддзі заключаецца ў стварэнні сяброўскага суседства («кола сяброў»). У абмен на прыхільнасць да агульных каштоўнасцей і эфек-

тыўнага правядзення палітычных, эканамічных і істытуцыянальных рэформ усім краінам прапануваецца перспектыва ўдзелу ва ўнутраным рынку ЕС. Стварэнне сяброўскага суседства павінна садзейнічаць лібералізацыі рынку і бесперашкоднаму перамяшчэнню тавараў, паслуг, людзей і капіталу.

Ідэя трансгранічнага супрацоўніцтва ў Еўропе ўзнікла ў 50-х гг. XX ст. Тады ўпершыню пасля Другой сусветнай вайны стаў папулярным лозунг аб збліжэнні, а не раздзяленні еўрапейцаў межамі. Асноўная мэта такога супрацоўніцтва – дасягненне ўзаемага грамадска-эканамічнага росту, наладжванне і развіццё сувязей паміж эканамічнымі, навуковымі, культурнымі і муніцыпальнымі інстытутамі рэгіёнаў. У ЕС надаецца вялікае значэнне трансгранічнаму супрацоўніцтву ў межах еўрарэгіёнаў, якое разглядаецца як стабілізуючы фактар у адносінах паміж краінамі.

Стварэнне і праца еўрарэгіёнаў фінансуецца шэрагам Еўрапейскіх структур, фондаў і праграм. Так, у бюджэце Савета Еўропы на трансгранічнае супрацоўніцтва штогод вылучаецца каля 100 млн еўра. У сярэднім на кожны з еўрарэгіёнаў прыходзіцца прыкладна да 700 тыс. еўра. Акрамя таго, асобныя праекты ў межах кожнага еўрарэгіёну могуць фінансавацца па спецыяльных фондах і праграмах («TACIS», агульнаеўрапейская праграма «Еўрафакультэт», розныя экалагічныя, гуманітарныя фонды, арганізацыі і інш.). Такая пазіцыя Савета Еўропы вызначаецца ўсёй логікай агульнаеўрапейскай палітыкі інтэграцыі: узаемадзеянне краін на ўзроўні канкрэтных праектаў у межах еўрарэгіёнаў разглядаецца як стабілізуючы фактар, як рэальны ўклад у аб'яднанне і супрацоўніцтва [3, с. 162].

3 чэрвеня 1997 г. Рэспубліка Беларусь далучылася да працэсаў трансгранічнага супрацоўніцтва ў форме еўрарэгіёнаў. У цяперашні час з яе удзелам існуюць 5 еўрарэгіёнаў: «Буг», «Нёман», «Азёрны бок», «Белавежская пушча» і «Днепр». Еўрарэгіянальнае супрацоўніцтва ў краіне не ахоплівае толькі Мінскую і Магілёў-

скую вобласці. У астатніх абласцях яно ўключае ад 25,2 % (Віцебская вобласць) да 100 % плошчы (Брэсцкая, Гомельская і Гродзенская вобласці). Гэтым супрацоўніцтвам абхоплена ўжо 59 раёнаў нашай краіны, што складае 50 % рэгіянальнай эканомікі краіны. Улічваюць трэба таксама і тое, што з 118 адміністрацыйных раёнаў рэспублікі 44 з'яўляюцца прыгранічнымі. Аднак Рэспубліка Беларусь не мае канцэптальных накірункаў стратэгіі і механізму развіцця трансгранічнага супрацоўніцтва прыгранічных рэгіёнаў.

На пасяджэнні Еўрапейскага савета, які адбыўся 19–20 чэрвеня 2008 г., Еўрапейскай Камісіі (ЕК) было прапанавана падрыхтаваць прапанову адносна «Усходняга партнёрства*», акцэнтуючы ўвагу на неабходнасці ўжывання дыферэнцыраванага падыходу, які ўлічваў бы характар ЕПД як адзінай і ўзгодненай палітыка-эканамічнай асновы.

Праект «Усходняе партнёрства»¹, як адзначаюць прадстаўнікі ЕК, дапоўніць адносіны паміж ЕС і яго партнёрамі новай шматбаковай структурай. Яна будзе садзейнічаць развіццю двухбаковых адносін партнёраў з ЕС, якія, як і раней, будуць рэгулявацца па прынцыпе дыферэнцыяцыі, развіцця паводле ўзроўню магчымасцей кожнага. Такая структура дазволіць стварыць форум для абмену інфармацыяй і вопытам адносна захадаў, якія прадпрымаюць партнёры на шляху па пераходзе да новых эканамічных адносін, рэфармаванню і мадэрнізацыі, а таксама можа даць ЕС дадатковы інструмент суправаджэння дадзенага працэсу.

ЕК (вышэйшы орган кіравання) прапанавана арганізаваць наступную структуру «Усходняга партнёрства» на чатырох узроўнях:

- у форме сустрэч на ўзроўні кіраўнікоў дзяржаў і ўрадаў дзяржаў-удзельніц Усходняга партнёрства, якія будуць праводзіцца адзін раз у два гады;
- шляхам правядзення штогадовых вясновых сустрэч міністраў замежных спраў краін ЕС і Усходніх партнёраў, уключаючы, у адпаведных выпадках, Рэспубліку Беларусь, пад эгідай Савета ЕС па агульных пытаннях і знешніх сувязях;
- на трэцім узроўні варта стварыць чатыры тэматычныя платформы ў адпаведнасці з асноўнымі сферамі супрацоўніцтва (палітычная, эканамічная, энергетычная і сацыяльная);

¹ Усходняе партнёрства – ініцыятыва, афіцыйна прапанаваная Еўрапейскім саюзам. Упершыню яна была прэзентаваная міністрам замежных спраў Польшчы пры ўдзеле Швецыі на Савеце па знешніх адносінах 26 мая 2008 г. Зацверджана Еўрасаюзам 20 сакавіка 2009 г. і накіравана на паглыбленне ўсебаковага супрацоўніцтва ЕС з Рэспублікай Беларусь, Украінай, Малдовай, Грузіяй, Арменіяй і Азербайджанам. У Празе 7 мая 2009 г. дадзены афіцыйны старт рэалізацыі дадзенай ініцыятывы.

- на чацвёртым узроўні павінны быць створаныя камітэты па падтрымцы працы тэматычных платформ у пэўных сферах. Фармат гэтых камітэтаў і састаў іх удзельнікаў будзе вызначаны ў адпаведнасці з патрэбнасцю.

ЕК, са свайго боку, павінна ажыццявіць агляд сваіх унутраных інстытутаў з мэтай забеспячэння каардынацыі, неабходнай для паспяховай рэалізацыі ініцыятывы «Усходняга партнёрства».

Важным момантам функцыянавання трансгранічнага супрацоўніцтва з'яўляецца яго фінансавае забеспячэнне.

Структура фінансавання трансгранічнага супрацоўніцтва ў межах еўрарэгіёнаў вызначаецца іх статутам. У адпаведнасці з дамовай бакоў, арганізацыйныя структуры еўрарэгіёну абавязаны ўдзельнічаць у фінансаванні яго дзейнасці ва ўзгодненым памеры і форме. Гэтыя фінансавыя сродкі назапашваюцца на рахунках удзельнікаў дамовы і фарміруюцца з такіх крыніц, як укладанні членаў еўрарэгіёну, узносы арганізацый-спонсараў, дабрачынныя ўклады, а таксама субсідыі адміністрацыйных адзінак макраўзроўню, у тым ліку мясцовыя і цэнтральныя сродкі. Фінансавыя паступленні робяць магчымым утрыманне органаў трансгранічнага супрацоўніцтва (структур аб'яднанняў, камунальных саюзаў, сакратарыятаў, працоўных груп). Выкарыстанне гэтых сродкаў на сумесныя мэты ўстанаўліваецца шляхам заключэння дамоў паміж бакамі еўрарэгіёну. У цэлым прыгранічныя рэгіёны Заходняй Еўропы могуць карыстацца ўсімі даступнымі праграмамі развіцця, праграмамі дапамогі ЕС, ВБ, ЕБРР і ЕІБ.

У рамках ЕС для падтрымкі еўрапейскага трансгранічнага супрацоўніцтва дзейнічаюць два асноўныя структурныя фонды: ЕФОР і ЕФРР. Дадаткова на найбольш сацыяльна-эканамічна адсталых тэрыторыях выкарыстоўваецца ФС, мэтай якога з'яўляецца стварэнне інфраструктуры, неабходнай для функцыянавання трансгранічнага супрацоўніцтва.

4 ліпеня 2006 г. Еўрапарламент вызначыў бюджэт структурных фондаў ЕС і ФС на перыяд 2007–2013 г. у памеры 308,041 млрд еўра. Сукупныя выдаткі на фонды складаюць 35,7 % ад усяго бюджэту аб'яднання – больш трэці. У Генеральным распараджэнні зафіксавана размеркаванне рэсурсаў і структура мэт палітыкі аб'яднання:

Мэта 1. «Канвергенцыя» – 81,54 % агульнага бюджэту, або 251 163 134 221 еўра (ЕФРР, ЕФОР, Фонд згуртаванасці);

Мэта 2. «Рэгіянальная канкурэнцыя і занятасць» 15,95 %, або 49 127 784 318 еўра (ЕФРР, ЕФОР);

Мэта 3. «Еўрапейскае тэрытарыяльнае супрацоўніцтва» 2,52 %, або 7 750 081 461 еўра (ЕФРР) [6, с. 41].

скую вобласці. У астатніх абласцях яно ўключае ад 25,2 % (Віцебская вобласць) да 100 % плошчы (Брэсцкая, Гомельская і Гродзенская вобласці). Гэтым супрацоўніцтвам абхоплена ўжо 59 раёнаў нашай краіны, што складае 50 % рэгіянальнай эканомікі краіны. Улічваюць трэба таксама і тое, што з 118 адміністрацыйных раёнаў рэспублікі 44 з'яўляюцца прыгранічнымі. Аднак Рэспубліка Беларусь не мае канцэптальных накірункаў стратэгіі і механізму развіцця трансгранічнага супрацоўніцтва прыгранічных рэгіёнаў.

На пасяджэнні Еўрапейскага савета, які адбыўся 19–20 чэрвеня 2008 г., Еўрапейскай Камісіі (ЕК) было прапанавана падрыхтаваць прапанову адносна «Усходняга партнёрства*», акцэнтуючы ўвагу на неабходнасці ўжывання дыферэнцыраванага падыходу, які ўлічваў бы характар ЕПД як адзінай і ўзгодненай палітыка-эканамічнай асновы.

Праект «Усходняе партнёрства»¹, як адзначаюць прадстаўнікі ЕК, дапоўніць адносіны паміж ЕС і яго партнёрамі новай шматбаковай структурай. Яна будзе садзейнічаць развіццю двухбаковых адносін партнёраў з ЕС, якія, як і раней, будуць рэгулявацца па прынцыпе дыферэнцыяцыі, развіцця паводле ўзроўню магчымасцей кожнага. Такая структура дазволіць стварыць форум для абмену інфармацыяй і вопытам адносна захадаў, якія прадпрымаюць партнёры на шляху па пераходзе да новых эканамічных адносін, рэфармаванню і мадэрнізацыі, а таксама можа даць ЕС дадатковы інструмент суправаджэння дадзенага працэсу.

ЕК (вышэйшы орган кіравання) прапанавана арганізаваць наступную структуру «Усходняга партнёрства» на чатырох узроўнях:

- у форме сустрэч на ўзроўні кіраўнікоў дзяржаў і ўрадаў дзяржаў-удзельніц Усходняга партнёрства, якія будуць праводзіцца адзін раз у два гады;

- шляхам правядзення штогадовых вясновых сустрэч міністраў замежных спраў краін ЕС і Усходніх партнёраў, уключаючы, у адпаведных выпадках, Рэспубліку Беларусь, пад эгідай Савета ЕС па агульных пытаннях і знешніх сувязях;

- на трэцім узроўні варта стварыць чатыры тэматычныя платформы ў адпаведнасці з асноўнымі сферамі супрацоўніцтва (палітычная, эканамічная, энергетычная і сацыяльная);

¹ Усходняе партнёрства – ініцыятыва, афіцыйна прапанаваная Еўрапейскім саюзам. Упершыню яна была прэзентаваная міністрам замежных спраў Польшчы пры ўдзеле Швецыі на Савеце па знешніх адносінах 26 мая 2008 г. Зацверджана Еўрасаюзам 20 сакавіка 2009 г. і накіравана на паглыбленне ўсебаковага супрацоўніцтва ЕС з Рэспублікай Беларусь, Украінай, Малдовай, Грузіяй, Арменіяй і Азербайджанам. У Празе 7 мая 2009 г. дадзены афіцыйны старт рэалізацыі дадзенай ініцыятывы.

- на чацвёртым узроўні павінны быць створаныя камітэты па падтрымцы працы тэматычных платформ у пэўных сферах. Фармат гэтых камітэтаў і састаў іх удзельнікаў будзе вызначаны ў адпаведнасці з патрэбнасцю.

ЕК, са свайго боку, павінна ажыццявіць агляд сваіх унутраных інстытутаў з мэтай забеспячэння каардынацыі, неабходнай для паспяховай рэалізацыі ініцыятывы «Усходняга партнёрства».

Важным момантам функцыянавання трансгранічнага супрацоўніцтва з'яўляецца яго фінансаванне забеспячэнне.

Структура фінансавання трансгранічнага супрацоўніцтва ў межах еўраарэгіёнаў вызначаецца іх статутам. У адпаведнасці з дамовай бакоў, арганізацыйныя структуры еўраарэгіёну абавязаны ўдзельнічаць у фінансаванні яго дзейнасці ва ўзгодненым памеры і форме. Гэтыя фінансавыя сродкі назапашваюцца на рахунках удзельнікаў дамовы і фарміруюцца з такіх крыніц, як укладанні членаў еўраарэгіёну, узносы арганізацый-спонсараў, дабрачынныя ўклады, а таксама субсідыі адміністрацыйных адзінак макраўзроўню, у тым ліку мясцовыя і цэнтральныя сродкі. Фінансавыя паступленні робяць магчымым утрыманне органаў трансгранічнага супрацоўніцтва (структур аб'яднанняў, камунальных саюзаў, сакратарыятаў, працоўных груп). Выкарыстанне гэтых сродкаў на сумесныя мэты ўстанаўліваецца шляхам заключэння дамоў паміж бакамі еўраарэгіёну. У цэлым прыгранічныя рэгіёны Заходняй Еўропы могуць карыстацца ўсімі даступнымі праграмамі развіцця, праграмамі дапамогі ЕС, ВБ, ЕБРР і ЕІБ.

У рамках ЕС для падтрымкі еўрапейскага трансгранічнага супрацоўніцтва дзейнічаюць два асноўныя структурныя фонды: ЕФОР і ЕФРР. Дадаткова на найбольш сацыяльна-эканамічна адсталых тэрыторыях выкарыстоўваецца ФС, мэтай якога з'яўляецца стварэнне інфраструктуры, неабходнай для функцыянавання трансгранічнага супрацоўніцтва.

4 ліпеня 2006 г. Еўрапарламент вызначыў бюджэт структурных фондаў ЕС і ФС на перыяд 2007–2013 гг. у памеры 308,041 млрд еўра. Сукупныя выдаткі на фонды складаюць 35,7 % ад усяго бюджэту аб'яднання – больш трэці. У Генеральным распараджэнні зафіксавана размеркаванне рэсурсаў і структура мэт палітыкі аб'яднання:

Мэта 1. «Канвергенцыя» – 81,54 % агульнага бюджэту, або 251 163 134 221 еўра (ЕФРР, ЕФОР, Фонд згуртаванасці);

Мэта 2. «Рэгіянальная канкурэнцыя і занятасць» 15,95 %, або 49 127 784 318 еўра (ЕФРР, ЕФОР);

Мэта 3. «Еўрапейскае тэрытарыяльнае супрацоўніцтва» 2,52 %, або 7 750 081 461 еўра (ЕФРР) [6, с. 41].

Мэта 4. «Еўрапейскае тэрытарыяльнае супрацоўніцтва» прадугледжвае развіццё трансгранічнага, транснацыянальнага і міжтэрытарыяльнага супрацоўніцтва. На гэту мэту вылучана 7,75 млрд еўра (з іх 5,57 млрд еўра (73,86 %) на трансгранічнае супрацоўніцтва, 1,58 млрд еўра (20,95 %) на транснацыянальнае супрацоўніцтва, 392 млн еўра (5,19 %) на міжтэрытарыяльнае супрацоўніцтва).

Акрамя вышэйпаказаных фондаў у ЕС створаны таксама перадуступныя дапаможныя фонды (Pre-accession Funds) (табліца 1). Гэтыя фонды «ўзгадняюцца» з урадамі асобных краін і з'яўляюцца дадатковай крыніцай фінансавання, якая падтрымлівае ўжо існуючыя праграмы дапамогі. Для прыгранічных рэгіёнаў значным з'яўляецца той факт, што ў адпаведнасці з прынцыпамі вышэйпададзеных фондаў праграмы і праекты трансгранічнага супрацоўніцтва тлумачацца як прыярытэтных задачы. Выкарыстанне еўрапейскіх структурных фондаў у большай ступені залежыць ад выпрацоўкі адпаведных праграм і праектаў зацікаўленымі бакамі па ўзгадненні з урадамі. Еўрапейскія структурныя фонды ў асноўным накіраваны на падтрыманне ўстойлівага развіцця, а таксама для перабудовы інфраструктуры; а ў эканамічнай сферы – на інвестыцыі.

Спецыфічным інструментам рэгіянальнай палітыкі ЕС з'яўляюцца так званыя Ініцыятывы

Супольнасці. Гэта праграмы дапамогі, што дапаўняюць сродкі структурных фондаў у эканамічным коле пытанняў і з'яўляюцца своеасаблівай процівагай на праблемы, і паўтараюцца ў працэсе развіцця трансгранічнага супрацоўніцтва [4, с. 72].

«Укараненне новага механізму ўсталявання добрасуседскіх адносін», як адзначае ЕК ад 1 ліпеня 2003 г., будзе здзяйсняцца ў тры этапы:

1) 2004 – 2006 гг. – рэалізацыя праграм Добрасуседства;

2) 2007–2013 гг. – рэалізацыя праграм у межах Еўрапейскага інструмента суседства і партнёрства (ЕІСП);

3) пасля 2013 г. – заключэнне дамоў аб суседстве [1, с. 77].

У 2008 г. бягучы ўзровень фінансавання партнёраў праз ЕІСП склаў каля 450 млн еўра. ЕК мае намер прапанаваць прагрэсіўнае павелічэнне гэтай сумы такім чынам, каб да 2013 г. яна складала 785 млн еўра. Для гэтага бягучы бюджэт, прадугледжаны ў рамках ЕІСП, павінен быць папоўнены новымі сродкамі на 350 млн еўра звыш рэсурсаў, якія плануецца вылучыць на перыяд 2010–2013 гг.

Для задавальнення найбольш надзённых патрэбнасцей Рэгіянальную праграму ЕІСП «Усход» прапануецца пераарыентаваць на падтрымку шматбаковага праекта «Усходняе парт-

Табліца 1 – Фінансавыя інструменты рэгіянальнай і міжрэгіянальнай палітыкі ЕС і іх праграмае выкарыстанне

Фінансавыя крыніцы	Назва фондаў, праграм і іх прызначэнне
Структурныя фонды	Еўрапейскі фонд рэгіянальнага развіцця
	Еўрапейскі фонд грамадскага развіцця
Фонд згуртаванасці (ФЗ)	
Перадуступныя дапаможныя фонды (Pre-accession Funds)	PHARE – Праграма фінансавай і тэхнічнай падтрымкі рэструктурызацыі эканомікі ў краінах Цэнтральнай і Усходняй Еўропы.
	ISPA – Праграма падтрымкі праектаў, звязаных з развіццём інфраструктуры транспарту і аховы навакольнага асяроддзя, для краін-кандыдатаў у ЕС
	SAPARD – Праграма, накіраваная на мадэрнізацыю сельскагаспадарчых прадпрыемстваў і развіццё сельскіх раёнаў у краінах-кандыдатах у ЕС
	TACIS – Праграма фінансавай і тэхнічнай падтрымкі ў рэалізацыі палітыка-эканамічных пераўтварэнняў для краін СНД і Манголіі
Ініцыятывы Супольнасці	INTERREG III – Праграма падтрымкі добрасуседскіх кантактаў і грамадскай стабільнасці ў краінах ЦУЕ
	LEADER II – Дзеяння праграмы, накіраваныя на структурнае развіццё дэпрэсіўных сельскагаспадарчых сумежных рэгіёнаў дзяржаў-удзельнікаў
	LIFE – Праграма падтрымкі рэгіёнаў у сферы аховы навакольнага асяроддзя
	RECITE – Праграма падтрымкі супрацоўніцтва паміж рэгіёнамі па пытанні абмену ведамі і вопытам
	РАСТЕ – Дзеяння праграмы, накіраваныя на наладжванне або ўмацаванне супрацоўніцтва ў галіне абмену ведамі і новымі тэхналогіямі
	LEONARDO – Праграма падтрымкі гуманітарнага супрацоўніцтва рэгіёнаў з мэтай паляпшэння якасці адукацыі і стварэння наватарскіх сістэм навучання

Крыніца: распрацоўка аўтараў.

Табліца 2 – Палітыка-эканамічныя аспекты «Усходняга партнёрства» для Беларусі

Шансы	Рызыкі
1) павышэнне ўзроўню палітычнага ўзаемадзеяння; 2) спрашчэнне паездак грамадзян у ЕС (памяншэнне кошту віз і адмена візавага рэжыму); 3) удасканаленне сектара інфраструктуры і камунікацый (пагранпераходы, транспартныя камунікацыі, электраэнергетыка (у прыватнасці, праекты па развіцці нафтаправода «Дружба» і транспарціроўкі ўкраінскай электраэнергіі праз тэрыторыю Беларусі ў краіны Балтыі); 4) стварэнне зоны вольнага гандлю і ўцягванне эканомік у еўрапейскі рынак; 5) інвестыцыі і павелічэнне фінансавай дапамогі ад ЕС; 6) патэнцыяльная магчымасць на еўраінтэграцыю	1) пераход да рыначных цэн на вулвадародную сыравіну; 2) страта фактычна бесперашкоднага доступу да расійскага рынку; 3) «згортванне» сувязей з прадпрыемствамі Расіі; 4) памяншэнне фінансавай і тэхнічнай дапамогі з боку Расіі; 5) павелічэнне нелегальных міграцыйных патокаў

Крыніца: распрацоўка аўтараў.

нёрства». Сродкі, прадугледжаныя бюджэтам 2009 г., могуць быць выкарыстаныя для пачатку рэалізацыі першачарговых ініцыятыў, а прыблізна 250 млн еўра з бягучага бюджэту ЕІСП могуць быць перарыентаваны на перыяд 2010 – 2013 гг.

У выніку такой камбінацыі новых і перарыентаваных сродкаў агульная сума рэсурсаў, якія будуць вылучаны для рэалізацыі ініцыятывы Еўрасаюза «Усходняе партнёрства», складзе 600 млн еўра на перыяд 2010 – 2013 гг. Акрамя павелічэння гарантавай дапамогі, якая прадстаўляецца Еўрапейскай Супольнасцю, Усходняе партнёрства пры дынамічным развіцці запатрабуе правядзення практычных мерапрыемстваў, якія забяспечаць эфектыўнасць выканання пастаўленых задач і паляпшэнне каардынацыі паміж донарамі, а таксама павелічэнне аб'ёмаў інвестыцый, у прыватнасці, Еўрапейскі інвестыцыйны банк (ЕІБ) і Еўрапейскі банк рэканструкцыі і развіцця (ЕБРР). Сярэднетэрміновы аналіз знешняга мандата ЕІБ можа даць магчымасць разгледзець пытанне адносна павышэння індэкаўных гранічных лімітаў для ўсходніх партнёраў і пашырэння граніц іх ужывання. У дачыненні буйных праектаў па развіцці інфраструктуры варта разгледзець пытанне аб прадастаўленні падтрымкі дзяржаўным/прыватным інвестыцыям шляхам пакрыцця некамерцыйных рызык. Накірунак грантавых сродкаў Еўрапейскага саюза для рэалізацыі такіх праектаў можа здзяйсняцца праз Інвестыцыйны фонд суседства (ІФС), і таму ЕК заклікае краіны-члены падтрымаць «Усходняе партнёрства» фінансавымі ўзносамі, у тым ліку шляхам павелічэння памераў сваіх узносаў у ІФС.

Фарміраванне трангранічных структур у межах з краінамі СНД і ЕС мае сваю спецыфіку, якую варта ўлічваць Рэспубліцы Беларусь з мэтай паспяховага развіцця гэтага працэсу і недапушчэння нанясення шкоды беларускім інтарэсам (табліца 2). У гэтай сувязі асабліва сці заходняга і ўсходняга вектараў пагранічча фарміруюць сукупнасць фактараў, якія перашкаджаюць развіццю трансгранічнага супрацоўніцтва, што патрабуе рэалізацыі сістэмы дыфе-

рэнцыраваных мерапрыемстваў на шляху іх рашэння.

У заяве Першага намесніка Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Уладзіміра Сямашкі адзначана, што праект «Усходняе партнёрства» павінен будавацца на прынцыпах раўнапраўя, уліку інтарэсаў і спецыфікі кожнай дзяржавы-ўдзельніцы. «Усходняе партнёрства» не павінна ператварацца ў прыладу барацьбы за сферы ўплыву, а служыць інтарэсам усіх дзяржаў рэгіёну і выключаць з'яўленне новых раздзяляльных ліній у Еўропе. 7 мая 2009 г. на ўстаноўчым саміце беларускім бокам былі прадстаўлены прыярытэтныя інвестыцыйныя праекты ў галінах развіцця транзітнай інфраструктуры, энергазабеспячэння, аптымізацыі мытнага і пагранічнага кантролю з ЕС для рэалізацыі ў рамках «Усходняга партнёрства»[5].

У цэлым удзел Рэспублікі Беларусь у праекце «Усходняе партнёрства» (паводле прыярытэтаў палітыкі ЕК) закліканы вырашыць наступныя пытанні: 1) надзейнасці транзіту энерганосбітаў і тавараў у Еўропу; 2) абароны заходне-еўрапейскіх дзяржаў ад патоку незаконных мігрантаў; 3) аптымізацыі мытнага і пагранічнага кантролю з краінамі ЕС; 4) устойлівасці экалагічнай раўнавагі ў дадзеным рэгіёне.

У дадзеным кантэксце для Рэспублікі Беларусь стратэгічнае значэнне мае развіццё трансгранічнага супрацоўніцтва з суседнімі еўрапейскімі дзяржавамі. У мэтах паслядоўнага ўвааблення канцэпцыі «Усходняга партнёрства» неабходна распрацоўка і рэалізацыя сумесных праектаў у межах ужо існуючых еўраарэгіёнаў, створаных з удзелам беларускага боку, на аснове спецыяльна прынятых і фінансуемых (з удзелам сродкаў бюджэту ЕС) праграм ЕІСП.

ЛІТАРАТУРА

1. Белицкий, В.Ф. Опыт участия Беларуси в программах добрососедства Европейского Союза / В.Ф. Белицкий, Е.В. Одинец, Л.П. Орлов // Журнал международного права и международных отношений. – 2008. – № 3. – С. 77–81.
2. Белицкий, М.Е. Приграничная торговля Республики Беларусь / М.Е. Белицкий / под ред. проф. В.М. Руденкова – Минск: Право и экономика, 2005. – 158 с.
3. Давыденко, Л.Н. Трансграничное сотрудничество: экономические и институциональные основы: пособие /